

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 19.10.1999 56. vuosikerta Numero 6 Sivu 3

Kuitupellavaa viljellään ulkomaisiin lajikkein

ARJO KANGAS, Maatalouden tutkimuskeskus

Uudet, aikaiset keskieurooppalaiset kuitupellavalajikkeet sopivat kohtuullisen hyvin viljelyyn meilläkin. Pellavatuotannon vakiintuessa tarvittaisiin kuitenkin riittävän laajoja lajikevertailuja suomalaisissa viljelyoloissa. Kuitupellavan viljelyä ja jatkojalostusta kehitetään monissa hankkeissa eri puolilla maata. Viime kesänä kuitupellavan viljelyala oli noin 800 ha. Merkittävä osa viljelyalasta oli Pohjanmaan rannikkoseudulla ja Etelä-Pohjanmaalle.

Lajikeluettelossa on vain yksi kuitupellava, vanha kotimainen Martta. Vuosina 1996-97 kuitupellavasta järjestettiin virallisia lajikekokeita neljällä koepaikalla. Mittarilajikkeena oli Martta ja testattavina Laura sekä Viola. Kummatkin olivat kuidun tuottajina ja korren lujuudeltaan selvästi mittarilajiketta parempia.

Lajikkeiden kokeiluttaminen ei johtanut niiden hakemiseen lajikeluetteluun. Vuoden 1997 jälkeen virallinen kokeiluttaminen myös toistaiseksi loppui. Keskieurooppalaiset lajike-edustajat eivät näe tarpeelliseksi saada lajikkeitaan suomalaiseen lajikeluetteluun, vaikka se mahdollistaisi täällä tuotetun siemenen sertifiointin. Toistaiseksi pellavaa viljelläänkin lähinnä tuontisiemenellä. Lajike valittava käytön mukaan

Suomessa viljeltyä pellavaa käytetään tekstiilien raaka-aineena ja siitä valmistetaan rakennuseristeitä. Uusi käyttökohde, jota tutkitaan innokkaasti, on pellavan käyttö komposiittimateriaaleissa. Pellavasadon käyttötarkoitus ratkaisee sen, mitä lajikkeelta edellytetään. Tuotettaessa rakennuseristeen raaka-ainetta on valittava runsaasti kuitua tuottava ja lujavartinen lajike. Hiemankin lakoutuneen kuitupellavan korjaaminen koneellisesti on lähes mahdotonta, joten luja varsi on tärkeä ominaisuus.

Tekstiilikäytössä on tärkeää pellavalajikkeen pitkän kuidun määrä, sillä lyhyt kuitu on sivutuote. Kuidun on oltava myös riittävän pehmeää, kiiltävää ja kestävä. Laatuominaisuuksiin vaikuttaa paljon myös viljelytekniikka ja liotus. Parhaita pitkän kuidun tuottajia ovat olleet Hermes, Ariane, Raisa ja Viola. Hermes on satoisin myös keskieurooppalaisten tulosten mukaan. Laura on satoisuudeltaan keskitasoa, mutta kestää lajikkeista parhaiten lakoa.

Meillä on käytetty viljelyssä aikaisia keskieurooppalaisia lajikkeita. Viime kesänä Elise oli valtalajike. Lisäksi on viljelty ainakin Lauraa, Vikingiä, Belinkaa ja Ilonaa. Käytännön viljelyssä Elise ja Laura ovat olleet samanveroisia pitkän kuidun tuottajia. Myös Belinkasta on saatu myönteisiä kokemuksia, vaikka sen viljely onkin vähentynyt. Lako-ongelmia oli erityisesti vuonna 1998. Käytännön viljelyssä Lauran laonkestävyys ei kuitenkaan korostunut, vaikka sekä suomalaiset että keskieurooppalaiset tulokset osoittavan sen olevan hyvin laonkestävän. Vertailussa myös venäläisiä lajikkeita

Venäläiset lajikkeet Aleksim ja Torzok olivat mukana kokeessa vuonna 1997. Havaintojen perusteella Torzok oli pitkävartinen ja runsaasti pitkää kuitua tuottava lajike. Sen ongelmana oli kuitenkin lakoutuminen. Aleksim oli hiukan lujakortisempi ja sen kuitusato oli Lauran luokkaa. Natasja, Regina, Hera ja Saskia olivat mukana koesarjan alussa. Ne osoittautuivat heikkosatoisiksi ja -kortisiksi, joten ne jätettiin pois kokeesta. Lajikevertailuja tarvitaan

Nämä kokeet osoittavat, että keskieurooppalaisia tuloksia voidaan käyttää apuna kuitupellavan lajikevalinnassa myös meillä. Tämän koesarjan ja keskieurooppalaisten tulosten välillä on myös eroja. Ne kertovat ehkä lajikkeiden erilaisesta menestymisestä Suomessa tai ovat koesarjan suppeudesta johtuvaa satunnaisvaihtelua.

Kuitupellava näyttää olevan kotiutumassa meille viljelykasvina. Lajikkeiden käyttötarkoituksen mukaiset vaatimukset selkiytyvät vähitellen. Lajikkeiden virallinen kokeiluttaminen perustuu lajikkeen oikeuksien omistajan mielenkiintoon saada lajikkeensa lajikeluetteloon. Jos kuitupellavalajikkeiden saamista lajikeluetteloon ei pidetä tarpeellisena, olisi saatava muuta kautta järjestettyä kattava lajikkeiden vertailu meikäläisissä oloissa.

Lisätietoja:

sähköposti arjo.kangas@mtt.fi
puhelin (06) 474 0053.